

Asia: VN/19196/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi Suomen Akatemiasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1. Tutkimusinfrastruktuurikomitean muutos toimikunnaksi ja toimikuntien puheenjohtajien läsnäolo- ja puheoikeuden poistaminen hallituksen kokouksissa

Esityksessä ehdotetaan selkeytettäväksi Akatemian hallinnon rakenteita muuttamalla nykyinen tutkimusinfrastruktuurikomitea tutkimusinfrastruktuuritoimikunnaksi, jonka tehtävät ja nimittämiskäytännöt vastaisivat Akatemian muiden toimikuntien tehtäviä ja nimittämiskäytäntöjä.

Tutkimusinfrastruktuurien jatkuvuus ja kehittäminen on Suomen tieteelle tärkeää. Vaasan yliopisto ei vastusta komitean muuttamista toimikunnaksi. Muutos ei kuitenkaan saa heikentää tämän osa-alueen painoarvoa.

Esitys pitää sisällään, että toimikuntien puheenjohtajien läsnäolo- ja puheoikeus hallituksen kokouksissa poistuu. Vaasan yliopisto näkee esityksen selkeinä riskeinä, että hallituksen yhteys operatiiviseen toimintaan voi jäädä irralliseksi, ja että toiminnan ja vallan läpinäkyvyys heikkenee. Suomen Akatemian hallinto- ja hallituksen toimintamallista riippumatta sen vuorovaikutus kaikkien Suomen yliopistojen kanssa on oltava tiivistä. Rahoitusohjelmien ja hakujen valmistelussa ja rahoituskriteereissä tulee huomioida erityyppisten ja eri profiililla toimivien yliopistojen ja toimijoiden tasavertainen mahdollisuus hakea Suomen Akatemian rahoitusta.

2. Akatemiaprofessorien ja -tutkijoiden palkkausta koskevien säännösten kumoaminen

Esityksessä ehdotetaan, että vuonna 2010 voimaan tulleeseen yliopistouudistukseen kytkeytyneet ja Suomen Akatemian tutkimusvirka järjestelmän jatkuvuutta turvanneet säännökset akatemiaprofessorien ja akatemiatutkijoiden palkkauksesta kumottaisiin. Vaasan yliopisto pitää ehdotettua muutosta perusteltuna.

3. Säännös Suomen kansallisen turvallisuuden ja kansainvälisten velvoitteiden sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisten linjausten huomioimisesta

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan Akatemian tulisi tehtäviään hoitaessaan ottaa huomioon Suomen kansallinen turvallisuus ja kansainväliset velvoitteet sekä ulko- ja turvallisuuspoliittiset linjaukset. Vaasan yliopisto tunnistaa esityksen taustalla olevan tarpeen ja pitää esitystä perusteltuna. Samalla yliopisto kuitenkin toteaa, että rahoituspäätösten pääasiallinen perusta tulee olla hakemuksen tieteellisessä laadussa ja monipuolisessa vaikuttavuudessa.

Lisäksi esityksessä mainitaan, että Akatemian tulisi tunnistaa mahdolliset riskit ja uhat etukäteen ja huolta aiheuttaville tutkimushankkeille tulisi tehdä riskinarviointi, joka on suhteutettu niiden riskiprofiiliin. Yliopisto pitää tärkeänä, että mahdollinen riskinarviointi ei jää asiantuntijapaneelien tehtäväksi, vaan että Suomen Akatemialla on selkeät toimintamallit asian toteuttamiseksi.

Keltto Tiia
Vaasan yliopisto